

TECH SAVVY SENIORS

UVOD U

RAČUNALA

KRATKI PRIRUČNIK S UPUTAMA

Za veliki broj osoba računala su vrlo složeni uređaji. Ova brošura ima za cilj pomoći vam da razumijete osnovne pojmove i da se osjećate ugodno prilikom kupovine vlastitog računala, bez potrebe za tražnjom stručnih savjeta.

VRSTE RAČUNALA

Stolna računala

Stolna računala za svoj rad zahtijevaju napajanje električnom energijom. Za razliku od prijenosnih računala, koja su u velikoj mjeri samostalna, stolna računala imaju zasebne komponente. Zaslone je (obično) odvojen od komponenta za obradu, a tipkovnica i miš se ne nalaze u tijelu računala. Također postoje stolna računala tipa sve-u-jednom, kod kojih su spojeni zaslon i procesor. Neke ključne točke o stolnim računalima:

1. Ako očekujete da će vaše računalo uvijek stajati na jednom mjestu, najbolje je da nabavite stolno računalo.
2. Zaslone i tipkovnicu kod stolnoga računala su mnogo veći nego kod prijenosnih računala, a vrlo često su i puno ugodniji za dužu upotrebu. Kada kupujete računalo veoma je važno razmišljati o ergonomiji!

Prijenosna računala

Također poznata kao i notebook računala, prijenosna računala imaju baterijski pogon, a dizajnirana su prije svega za prenosivost. Kao što i samo ime kaže, možete ih koristiti gdje god se nalazite - uključujući i u krilu dok gledate TV, na primjer.

Neke ključne točke o prijenosnim računalima:

1. Svi potrebni elementi za uporabu prijenosnih računala su ugrađeni u kućište. Ovo uključuje zaslon, tipkovnicu, pokazivač, web kameru, zvučnike i računalne komponente.
2. Pri kupnji prijenosnog računala treba uzeti u obzir veličinu zaslona i težinu računala (koji su obično povezani: veći zaslon znači veću težinu).
3. Prijenosna računala su najbolja ako želite biti u mogućnosti koristiti računalo kada niste kod kuće ili ako se želite kretati po kući kada ga koristite.

Stolno računalo

Prijenosno ili
notebook računalo

STVARI KOJE MOŽETE RADITI NA RAČUNALU

Pisati pisma

Pregledati
Internet

Upravljanje
financijama

Igrati igre

Preuzimati i
gledati filmove

Slušati glazbu

Biti u kontaktu
s prijateljima i
obitelji

Dijeliti albume s
fotografijama

Kupovati putem
interneta

Uređivati vlastite
filmove
i fotografije

UVOD U RAČUNALA

KRATKI PRIRUČNIK
S UPUTAMA

Tablet

Tablet je računalno koje čini nejasnom granicu između mobitela i cjelovitog računala. Tableti se mogu promatrati bilo kao super veliki mobiteli ili mala, lagana računala s zaslonom osjetljivim na dodir.

Tablet računalno

OPERATIVNI SUSTAV I APLIKACIJE

Fizičke komponente računala su poznate kao **hardver**. Drugi element koji sačinjava računalno je **softver**; on uključuje programe (koji se nazivaju i aplikacije) koji se pokreću na računalu kako bi ga naveli da učiniti ono što želite.

Najvažniji dio softvera je operativni sustav. Operativni sustav je softver koji kontrolira osnovne funkcije računala, kao što je pristup mjestu gdje se čuvaju datoteke, pokretanje i zaustavljanje programa, uključivanje i isključivanje računala, itd.

Postoji nekoliko operativnih sustava koji se danas koriste u računalima, s različitim verzijama svakog od njih. Najčešće se koriste:

- **Microsoft® Windows®** operativni sustav, koji je daleko najuporabljniji operativni sustav na računalima, a nalazi se na računalima različitih proizvođača računala.
- **Mac OS** *της* **Apple** operativni sustav, koristi se isključivo na računalima proizvođača Apple.

Unutar operativnog sustava se nalaze aplikacije. To su programi napravljeni za određeni zadatak, kao što su igre, proračunske tablice ili program za obradu teksta.

Aplikacije su napravljene za određeni operativni sustav; npr. ne možete koristiti aplikaciju za Windows® na Apple Mac računalu.

Uobičajeni Microsoft® programi su dostupni za uporabu na Windows® i Apple operativnim sustavima.

VIDLJIVI DIJELOVI RAČUNALA

Ako kupite stolno računalno, ono će doći s hrpom različitih dijelova koje morate spojiti kako bi računalno (pro)radilo. Na prijenosnom ili tablet računalu dijelovi, iako su još uvijek svi prisutni, su ugrađeni u jednu jedinicu.

Glavni dijelovi računala su:

Kućište računala

Također se zove "kutija" ili samo "računalno" (jer sadrži "mozak" računala), kućište računala sadrži sve računalne komponente, kao što su procesor, memorija i pohranjivanje. Svi ostali uređaji se povezuju na njega.

Monitor

Monitor je zaslon računala. Kao i kod TV prijemnika, veličina monitora je obično naveden u inčima ili centimetrima (cm), što predstavlja dužinu dijagonale između nasuprotnih kutova.

Tipkovnica i optički uređaj

Tipkovnica sadrži tipke za tipkanje slova, e-pošte i web adresa.

Optički uređaj se koristi za reprodukciju CD-a, DVD-a i Blu-ray diskova. Softver ponekad dolazi na optičkim diskovima.

OČUVANJE PRIVATNOSTI NA MREŽI

Internet nije bez zamki. Za svakog novog korisnika interneta poznavanje kako se zaštititi na mreži je ključna pouka. Neke važne stvari koje trebate zapamtiti:

- Ne otvarajte pritvke e-pošte ako ne znate jesu li sigurni.
- Nemojte davati vaše osobne podatke nepoznatim osobama, bilo u e-pošti, bilo na web stranicama.
- U e-pošti ljudi mogu lagati o tome tko su. E-pošta može reći da dolazi od vaše banke, ali u stvarnosti to može biti netko tko vas pokušava opljačkati. Ako ste zabrinuti, nazovite direktno banku.
- Nemojte instalirati programe preuzete iz nepouzdanih izvora.
- Budite vrlo oprezni kome ćete dati podatke vaše kreditne kartice.
- Instalirajte internet sigurnosni softver kako biste zaštitili vaše računalo i datoteke.
- Uvijek budite na oprezu!

Miš

Miš se koristi za kontrolu pokazivača na zaslonu. Taj pokazivač se koristi za odabir elemenata na zaslonu - kao što je odabir ikona za pokretanje programa. Pokazivač se pokreće fizičkim pomicanjem miša u smjeru u kojem želite da pokazivač ide.

Prijenosna računala ne dolaze s mišem. Ona obično koriste kliznu pločicu - pločicu koja se nalazi ispod tipkovnice, preko koje pokretanjem prsta usmjeravate pokazivač.

Tableti koriste zaslon osjetljiv na dodir: ako želite "pokazati" nešto, samo dodirnite mjesto na zaslonu gdje se taj predmet nalazi.

Memorija

Procesor računala treba određenu količinu radnog prostora za svoje proračune. Memorija računala sadrži aplikacije koje su trenutno u uporabi.

Memorija se mjeri u gigabajtima (GB); jedan gigabajt jednak je milijardi znakova ili slova.

Više memorije znači da možete pokrenuti više aplikacija istodobno, a prebacivanje između aplikacija će biti brže i jednostavnije.

Diskovi i skladištenje

Dok memorija sadrži podatke koje trenutačno koristite (pogledajte gore), unutarnji disk je mjesto gdje su podaci dugotrajno pohranjeni. To je mjesto gdje su pohranjene vaše fotografije, glazba i dokumenti, čak i kada ih ne upotrebljavate.

Poput memorije, kapacitet diska se mjeri u gigabajtima ili terabajtima (TB). Jedan terabajt iznosi 1000 gigabajta.

Umrežavanje

Umrežavanje računala omogućuje povezivanje vašeg računala s drugim računalima i s internetom. Računalo dolazi s dvije vrste povezivanja: žičanim i bežičnim.

Žičane mreže, također poznate kao LAN (lokalno prostorno umrežavanje) koriste "Ethernet" kabel za povezivanje s drugim uređajima.

Bežične mreže, također poznate kao WiFi, koriste radio valove za povezivanje s drugim uređajima: većina računala će doći ili s 802.11n ili s 802.11ac WiFi (802.11 je tehnički naziv za WiFi standarde). 802.11ac je noviji i brži standard.

Baterija

Prijenosna računala i tableti imaju unutarnju bateriju, a specifikacija baterije će vam reći koliko je njezino očekivano trajanje između dva punjenja.

UNUTARNJI DIJELOVI RAČUNALA

Unutarnji dijelovi računala su kao motor automobila - možda ih niste u mogućnosti vidjeti ako ne otvorite računalo, ali su oni vrlo važni. Osnovno razumijevanje dijelova unutar računala je vrlo korisno kada ga kupujete.

Procesor

Procesor, također poznat kao CPU (središnja procesorska jedinica) je glavni motor računala - u njemu se vrši većina "razmišljanja".

Postoji na stotine različitih modela procesora, a svi oni rade različitom brzinom. Brži procesor znači da igre i video zapisi rade glatko, a računalo brže.

PRIKLJUČCI

Na poledini računala se obično nalazi cijeli niz različitih utikača i priključaka, koji se koriste za spajanje vanjskih uređaja s glavnim tijelom računala. Oni su poznati kao I/O priključci, a različiti priključci se koriste za različite uređaje.

Glavni priključci uključuju:

HDMI i zaslon

Većina računala danas koristi HDMI sučelje za spajanje s monitorom računala - isti kabel koji koristite za povezivanje uređaja s vašim TV prijemnikom s ravnim zaslonom. Neka računala koriste priključke koji se razlikuju od HDMI priključka i oni će raditi samo s monitorima koji podržavaju istu vrstu priključka. Ostali priključci mogu biti: VGA, DVI i DisplayPort.

USB

Većina vanjskih uređaja koji se povezuju s računalom će se priključiti u jedan od USB priključaka računala. To uključuje miš, tipkovnicu, flash uređaj, vanjske hard diskove, pisače, skenere, zvučnike i skoro bilo koji drugi "periferni" uređaj koji se spaja s računalom.

USB priključci omogućuju priključivanje na računalo uređaja, kao što vanjski hard disk ili pisač.

Umrežavanje (LAN)

Većina stolnih i mnoga prijenosna računala imaju priključak za žičano umrežavanje. To je priključak u koji se priključuje kabel koji povezuje računalo s vašim internet usmjerivačem. (To je uređaj koji će osigurati davalac internet usluga kada se prijavite za internet usluge; to je uređaj koji vas spaja s internetom).

Čitač memorijskih kartica

Neka računala imaju ugrađeni čitač flash memorijskih kartica. To su iste flash memorijske kartice koje se koriste u digitalnim fotoaparatom. Stavite Flash memorijsku karticu u utor, a računalo će preuzeti fotografije i bilo koje druge podatke koji su na njoj pohranjeni.

Zvuk

Za većinu zvučnika i slušalica, računalo koristiti 3.5mm audio priključak - isti tip ćete naći na vašem stereo sustavu. Zvučnici se priključuju izravno u taj priključak.

Program "Tech Savvy Seniors" (Tehnološki Obučeni Stariji Građani) je zajednički program Telstre i NSW, Victorian i Queensland Seniors Card Partners. Za više informacija: www.telstra.com.au/telstra-seniors/

ODRICANJE OD ODGOVORNOSTI

Informacije sadržane u ovoj publikaciji i popratnim materijalima su isključivo za edukativne i informativne svrhe. Ova publikacija i popratni materijali ne predstavljaju promociju, podršku ili odobrenje bilo kojega navedenoga proizvoda ili usluge, pokazanoga ili prikazanoga u publikaciji i bilo kojem popratnom materijalu. Ova publikacija i popratni materijali se trebaju koristiti samo kao polazna referenca. Publikacija ne predstavlja sveobuhvatan vodič i ne može se primijeniti u svim situacijama. Uložen je razuman napor kako bi se osiguralo da informacije u ovoj publikaciji i popratnim materijalima budu točne u vrijeme objavljivanja. Međutim, autori, producenti i prezenteri ove publikacije i popratnih materijala (Relevantne osobe)* ne jamče točnost, pouzdanost, potpunost ili ažurnost informacija u ovoj publikaciji i u popratnim materijalima.

Informacije i svi savjeti u ovoj publikaciji i popratnim materijalima se isključivo temelje na pretpostavci da će javnost biti odgovorna za vlastitu procjenu ovdje izloženih informacija, stoga savjetujemo da provjerite sve relevantne prezentacije, izjave i informacije.

* Relevantne osobe:

- isključuju, u najvećoj mjeri dopuštenoj zakonom, sva izričita ili implicirana jamstva bilo koje vrste u odnosu na bilo kakve informacije u ovoj publikaciji i popratnim materijalima;
- nisu dužne ažurirati podatke u ovoj publikaciji i popratnim materijalima ili ispravljati netočnosti u ovoj publikaciji i popratnim materijalima koje mogu biti kasnije uočene; i
- pridržavaju pravo, po njihovom vlastitom nahođenju, izbrisati, mijenjati ili premješati publikaciju (i sve popratne materijale) i bilo koji od sadržaja u njoj (uključujući i uvjete ove izjave) u bilo koje vrijeme bez prethodne obavijesti.

* Relevantne osobe uključuju bilo kojeg pojedinca, tvrtku, partnerski odnos ili državni odjel uključen u izradu publikacije, kao i njihove službenike, zaposlenike i agente.

OBAVIJEST O ZAŠTITNIM ŽIGOVIMA

Svi nazivi proizvoda ili web stranica navedeni u ovoj instrukcijskoj publikaciji mogu biti registrirani zaštitni žigovi ili zaštitni žigovi trećih osoba u Australiji i/ili u drugim zemljama.

Google i Gmail su zaštitni žigovi tvrtke Google Inc. Microsoft, Windows i Outlook su registrirani zaštitni žigovi tvrtke Microsoft Corporation u SAD-u i Australiji. Yahoo! ® je zaštitni žig tvrtke Yahoo! Inc. Spominjanje zaštitnih žigova trećih strana u ovom materijalu ne odražava povezanost ili pripadnost tim trećim stranama, niti ono predstavlja odobrenje, prihvaćanje ili sponzoriranje ovog materijala od strane tih trećih strana.

OBAVIJEST O INTELEKTUALNOM VLASNIŠTVU I ODRICANJE OD ODGOVORNOSTI

Autorsko pravo © Telstra Corporation Limited (ABN 33 051 775 556) i Victorian Department of Health & Human Services. Sva prava pridržana. Materijal je zaštićen autorskim pravima prema zakonima Australije, a preko međunarodnih ugovora, i u drugim zemljama. Ni jedan dio ovih materijala se ne smije objavljivati, distribuirati, reproducirati, kopirati, pohranjivati ili prenositi u bilo kojem obliku ili na bilo koji način, bilo elektronički ili mehanički, bilo presnimavanjem ili na bilo koji drugi način, osim za vlastitu uporabu, istraživanje ili studiranje.